



วารสารคำพิพากษาศาลฎีกา ของสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษภาค ๑

ฉบับที่ ๑๒ ประจำเดือน ธ.ค. ๒๕๖๐

ข้อสัญญาตามสัญญาเช่าซื้อขัดต่อ พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภคฯ แต่ไม่ตกเป็นโมฆะ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๗๗๒/๒๕๖๐

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๓๕ ทวิ วรรคสอง บัญญัติว่า ในการประกอบธุรกิจที่ควบคุมสัญญา สัญญาที่ประกอบธุรกิจทำกับผู้บริโภคจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้ (๑) ใช้ข้อสัญญาที่จำเป็นซึ่งหากมิได้ใช้ข้อสัญญาเช่นนั้น จะทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบผู้ประกอบการ (๒) ห้ามใช้ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์เงื่อนไข และรายละเอียดที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญา กำหนด และเพื่อของผู้บริโภคเป็นส่วนรวม คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาจะให้ผู้ประกอบการจัดทำสัญญาตามแบบที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดก็ได้ ตามประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจให้เช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์เป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ.๒๕๔๓ ซึ่งออกโดยมาตรา ๓๕ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ ข้อ ๔ ระบุว่า ข้อสัญญาที่ผู้ประกอบการธุรกิจทำกับผู้บริโภค ต้องไม่ใช่ข้อสัญญาที่มีลักษณะหรือมีความหมายทำนองเดียวกันดังต่อไปนี้... (๔) ข้อสัญญาที่กำหนดให้ผู้เช่าซื้อต้องรับผิดชอบค่าเช่าซื้อให้ครบถ้วนตามสัญญา ในกรณีรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ที่เช่าซื้อสูญหาย ถูกทำลาย ถูกยึด ถูกอายัด หรือถูกริบ โดยมีใช้ความผิดของผู้เช่าซื้อ เว้นแต่ค่าเสียหาย หรือเบี้ยปรับ หรือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการทวงถาม การติดตามรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ที่เช่าซื้อ ค่าทนายความ หรือค่าอื่นใด เพียงเท่าที่ผู้ให้เช่าซื้อได้ใช้จ่ายไปจริงตามความจำเป็นและมีเหตุผลอันสมควร เมื่อพิจารณาสัญญาเช่าซื้อเอกสารหมายเลข จ... ข้อ ๒๔ กำหนดว่า ไม่ว่าจะกรณีใด ๆ ก็ตาม หากปรากฏว่ารถที่เช่าซื้อสูญหาย บุกสลายหรือใช้การไม่ได้โดยที่ผู้เช่าซื้อไม่ได้ประกันวินาศภัยไว้ตามข้อ ๒๓ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลหรือเงื่อนไขที่ตกลงไว้กับเจ้าของอย่างไร ผู้เช่าซื้อจะต้องรับผิดชอบต่อความเสี่ยงภัยที่เกิดขึ้นกับรถยนต์ที่เช่าซื้อ แต่ฝ่ายเดียวโดยสิ้นเชิงจะหยิบยกมาเป็นข้ออ้างเพื่อปฏิเสธความรับผิดและหน้าที่ตามสัญญาเช่าซื้อแก่เจ้าของไม่ได้ เห็นได้ว่า ข้อสัญญาดังกล่าวกำหนดบังคับให้ผู้เช่าซื้อต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายแก่เจ้าของทรัพย์สินโดยเด็ดขาดทุกกรณี โดยไม่ได้แบ่งความรับผิดกรณีเป็นความผิดของผู้เช่าซื้อ และกรณีไม่เป็นความผิดของผู้เช่าซื้อไว้ต่างหากจากกัน จึงเป็นข้อสัญญาที่ทำให้ผู้เช่าซื้อเสียเปรียบผู้ให้เช่าซื้อเกินสมควร และเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้เช่าซื้อ ทั้งเป็นสัญญาที่มีลักษณะหรือมีความหมายทำนองเดียวกันว่า ให้จำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้เช่าซื้อต้องรับผิดชอบค่าเช่าซื้อให้ครบถ้วนตามสัญญา ในกรณีรถยนต์ที่เช่าซื้อสูญหายโดยมิใช่ความผิดของผู้เช่าซื้อ ตามประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจให้เช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์เป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๔ (๔) ข้อสัญญาดังกล่าวจึงขัดต่อพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒

มาตรา ๓๕ ทวิ แต่ตามบทบัญญัติดังกล่าวมิได้บัญญัติให้ข้อสัญญานั้นตกเป็นโมฆะ เพียงแต่ตาม (๒) ระบุว่าห้ามใช้ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค และตามมาตรา ๓๕ จัตวา บัญญัติว่า เมื่อคณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดให้สัญญาของการประกอบธุรกิจที่ควบคุมสัญญาต้องไม่ใช่ข้อสัญญาใดตามมาตรา ๓๕ ทวิ แล้วถ้าสัญญานั้นใช้ข้อสัญญาดังกล่าวให้ถือว่าสัญญานั้นไม่มีข้อสัญญาเช่นว่านั้น กรณีจึงต้องถือว่าสัญญาเช่าซื้อเอกสารหมาย จ... ไม่มีข้อสัญญาข้อ ๒๔ เมื่อปรากฏว่ารถยนต์ที่เช่าซื้อสูญหายไปตั้งแต่วันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๑ สัญญาเช่าซื้อย่อมระงับไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๖๗ และเมื่อไม่มีข้อสัญญาให้จำเลยที่ ๑ ผู้เช่าซื้อต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายในกรณีรถยนต์ที่เช่าซื้อสูญหาย จึงต้องพิจารณาต่อไปว่ารถยนต์ที่เช่าซื้อสูญหายไปเป็นความผิดของจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้เช่าซื้อตามมาตรา ๕๖๒ หรือไม่ เพราะสัญญาเช่าซื้อเป็นสัญญาเช่าทรัพย์ประเภทหนึ่ง ต้องนำบทบัญญัติดังกล่าวมาใช้บังคับในเรื่องเช่าซื้อด้วย ข้อเท็จจริงได้ความว่า จำเลยที่ ๑ จอดรถยนต์ที่เช่าซื้อไว้ที่บริเวณข้างบ้านแล้วถูกคนร้ายลักไป และจำเลยที่ ๑ ไปแจ้งความต่อเจ้าพนักงานตำรวจทันทีโดยได้รับมอบอำนาจจากโจทก์ตามสำเนารายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐานเอกสารหมาย ล... กรณีถือได้ว่ารถยนต์ที่เช่าซื้อสูญหายไปมิใช่เป็นความผิดของจำเลยที่ ๑ จำเลยที่ ๑ จึงไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายต่อโจทก์